

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО
МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ**

**МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЛОГІКА
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО
МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЛОГІКА
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Під редакцією проф. Т.Г. Ярних

Харків 2017

УДК 16(075.8)

Рекомендовано МПК Національного фармацевтичного університету з технологічних дисциплін (протокол № 1 від « 10 » жовтня 2017 року)

Рецензент: О.А. Рубан, доктор фармацевтичних наук, професор, завідувачка кафедри заводської технології ліків НФаУ

Методичні рекомендації для підготовки до підсумкового модульного контролю з дисципліни «Методологія та логіка наукових досліджень»: / Т. Г. Ярних, Н.В. Хохленкова, Н.Ф. Орловецька, Ю.М. Азаренко, Н.В. Живора, В.В. Ковальов. – Х.: НФаУ, 2017. – 20 с.

Методичні рекомендації для підготовки до підсумкового модульного контролю з дисципліни «Методологія та логіка наукових досліджень» включають перелік питань до підсумкового контролю та практично-орієнтовані завдання.

Методичні рекомендації призначені для підвищення рівня підготовки здобувачів вищої освіти до занять з дисципліни «Методологія та логіка наукових досліджень».

УДК 16(075.8)

© Т. Г. Ярних, Н.В. Хохленкова,
Н.Ф. Орловецька та ін.

© НФаУ, 2017

ВСТУП

Методичні рекомендації для підготовки до підсумкового модульного контролю з дисципліни «Методологія та логіка наукових досліджень» структуровані згідно Робочої програми з цієї дисципліни, яка складена для спеціальності 226 Фармація, промислова фармація, у відповідності з освітньо-кваліфікаційною характеристикою (ОКХ) і освітньо-професійною програмою (ОПП) підготовки здобувачів вищої освіти рівня магістр, розроблене на підставі Закону України «Про вищу освіту» 1556-VII від 01.07.2014 р., галузевих стандартів вищої освіти України, положення «Про організацію та порядок проведення атестації у Національному фармацевтичному університеті» (ПОЛ А 2.2-25-027).

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія та логіка наукових досліджень» є оволодіння знаннями та уміннями щодо застосування закономірностей наукового пізнання, принципів і методів наукового пошуку, основних принципів проведення наукових досліджень у фармацевтичній галузі, а також форми подання результатів наукового дослідження. Вивчення цієї дисципліни сприяє не лише підвищенню професійного рівня щодо проведення науково-дослідницької діяльності, а й підвищенню культури мислення, культури розумової діяльності в цілому, що допомагає людині краще розуміти і оцінювати реальність.

Для забезпечення якісного вивчення дисципліни кафедрою ТЛ створюється навчально-методичний комплекс, складовою частиною якого є методичні рекомендації для підготовки до підсумкового модульного контролю з дисципліни «Методологія та логіка наукових досліджень».

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Важливим критерієм ефективності вивчення будь-якої дисципліни є відповідність знань, умінь та навичок здобувачів вищої освіти вимогам діючих навчальних програм та подальшій професійній діяльності в галузі фармації. Робота викладача повинна бути спрямована на глибоке засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних основ методології і логіки наукових досліджень та оволодіння практичними навичками відповідно до робочої програми.

Організація навчального процесу на кафедрі визначається навчальним планом. Навчальний процес на кафедрі має проводитись з урахуванням сучасних вимог до виготовлення лікарських засобів та використанням комп'ютерних технологій навчання. Навчальні програми розробляються на кафедрі з урахуванням вимог державних стандартів освіти: освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) та освітньо-професійної програми (ОПП). На підставі навчальної програми дисципліни та навчального плану складається робоча навчальна програма, яка повинна містити: виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, форми та засоби поточного і підсумкового контролю.

Методичне забезпечення навчального процесу методології і логіки наукових досліджень включає: навчальну програму, робочу навчальну програму, календарні плани лекцій та семінарських занять, навчальні посібники, мультимедійні тексти лекцій, методичні рекомендації для аудиторної роботи здобувачів вищої освіти, методичне забезпечення контролю знань здобувачів вищої освіти (контрольні, ситуаційні завдання та тести), критерії їх оцінки, білети для пмк, технічні засоби навчання.

Підсумковий контроль засвоєння модулю здійснюється по його закінченні на останньому семінарському занятті.

Перелік практичних навичок при вивченні дисципліни МЛНД:

вміти:

- орієнтуватися в основних розділах наукознавства та знати їх характеристику;
- визначати основні етапи наукової творчості та стадії творчого процесу;
- орієнтуватися в основних принципах наукової творчості;
- визначати творчі та ділові якості науковця;

- вміти планувати робочий день та організовувати робоче місце науковця;
- орієнтуватися в основних методах наукового пізнання;
- знаходити наукову інформацію;
- аналізувати та використовувати наукову інформацію;
- складати бібліографію літературних джерел;
- визначати вид наукової публікації;
- проводити структурно-методологічний аналіз наукової статті;
- використовувати методичні прийоми викладення наукового матеріалу;
- орієнтуватися в послідовності виконання магістерської роботи;
- формулювати загальні вимоги до структури наукової роботи;
- оформляти та презентувати магістерську роботу до захисту

володіти:

- основними принципами наукової творчості;
- методичними прийоми викладення наукового матеріалу;
- правилами підготовки до видання наукових публікацій;
- методами пошуку наукової інформації;
- знаннями щодо структури та вимог оформлення магістерської роботи.

Підсумковий модульний контроль

Метою ПМК є перевірка рівня засвоєння матеріалу за темами модулю, закріплення практичних умінь. Кожен здобувач вищої освіти отримує картку, яка містить теоретичне питання та практично-орієнтоване завдання.

Теоретичні знання контролюються шляхом письмового опитування за картками.

Перелік питань до підсумкового контролю з дисципліни МЛНД:

1. Поняття, зміст, мета і функції науки.
2. Наукознавство та його основні розділи. Класифікація наук.
3. Форми організації та управління наукою і національна система класифікації наук.
4. Система підготовки наукових кадрів в Україні.
5. Організація творчої діяльності.
6. Основні принципи наукової творчості.
7. Характеристика рис і якостей науковця.
8. Планування робочого дня науковця.

9. Організація робочого місця науковця.
10. Предмет і сутність методології як науки.
11. Основні функції, мета та види методології.
12. Основні поняття методології.
13. Методи емпіричних досліджень.
14. Методи теоретичних досліджень.
15. Методи досліджень на емпіричному та теоретичному рівнях.
16. Сутність та основні етапи проведення наукових досліджень в фармації.
17. Формулювання проблеми та обґрунтування мети дослідження.
18. Роль інформації у наукових дослідженнях, її суть.
19. Класифікація наукових документів.
20. Структура та призначення наукових документів.
21. Поняття та функції наукових публікацій.
22. Основні види наукових публікацій.
23. Структура наукових публікацій.
24. Принципи збору інформаційного матеріалу.
25. Магістерська робота: поняття, характеристика і вимоги до неї.
26. Основні етапи підготовки магістерської роботи.
27. Структура та технічне оформлення магістерської роботи.
28. Підготовка до захисту магістерської роботи.

Практично-орієнтовані завдання

1. Для виконання магістерської роботи здобувач вищої освіти самостійно вибрав об'єкт дослідження і почав проводити експериментальні дослідження. Оцініть правильність його дій.
2. При пошуку інформації для написання обзору літератури здобувач вищої освіти зосередився виключно на патентному пошуку. Дайте заключення щодо правильності його підходу до збору літературних джерел.
3. Здобувач вищої освіти у плані магістерської роботи дав загальні висновки після списку використаних джерел. Критично оцініть правильність складання плану.
4. При написанні огляду магістерської роботи він почав з історії та характеристики досліджуваної проблеми. Оцініть правильність написання здобувач вищої освіти огляду використаних джерел.
5. Визначте ключові слова; виділіть розділи; проаналізуйте, чи відповідає тема статті змісту та висновкам представленої публікації?
6. Складіть орієнтовний план експериментального дослідження.
7. Наведіть методи досліджень за темою Вашої магістерської роботи.

ПРИКЛАД БІЛЕТУ ПМК

Ф А 2.5-25-125

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Рівень вищої освіти другий магістерський рівень вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)
Галузь знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)
Спеціальність 226 Фармація промислова фармація Семестр 1
(код і найменування спеціальності)
Освітня програма Фармація
(найменування освітньої програми)
Навчальна дисципліна Методологія та логіка наукових досліджень
(назва навчальної дисципліни)

ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ МОДУЛЬ № 1 «МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЛОГІКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

БІЛЕТ № _____

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

Надайте відповіді на теоретичні питання:

5. Організація творчої діяльності.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Надайте відповідь на ситуаційне завдання:

2. При пошуку інформації для написання обзору літератури здобувач вищої освіти зосередився виключно на патентному пошуку. Дайте заключення щодо правильності його підходу до збору літературних джерел.

Затверджено на засіданні кафедри технології ліків
Протокол № 4 від 25 жовтня 2017 року

Завідувач кафедри, проф. _____
(підпис)

Ярних Т.Г.

Екзаменатор, доц. _____
(підпис)

Ковальов В.В.

ПРИКЛАД ВІДПОВІДІ

Ф А 2.5-25-125

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Рівень вищої освіти другий магістерський рівень вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)
Галузь знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)
Спеціальність 226 Фармація промислова фармація Семестр 1
(код і найменування спеціальності)
Освітня програма Фармація
(найменування освітньої програми)
Навчальна дисципліна Методологія та логіка наукових досліджень
(назва навчальної дисципліни)

ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ МОДУЛЬ № 1 «МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЛОГІКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

БІЛЕТ№ _____

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

5. Організація творчої діяльності.

Для досягнення найвищих результатів кожен дослідник повинен мати чіткий план організованої роботи. Дослідник повинен бути організованим, мати велике терпіння та посидючість, наполегливість. Чим більша організація наукової праці тим більше шансів здобути результат за досить короткий термін. До основних принципів організації праці відноситься:

Плановість у науковій творчості втілюється в різних перспективних і робочих планах та програмах, календарних планах, у графіках роботи дослідника, в його індивідуальному плані та ін. Перед розробкою планів треба мати уяву про обсяг робіт, строки виконання та підготовки експерименту. Програма дослідження визначає зміст, значення методу, обсяг роботи над виконанням завданням.

Мислення (обміркованість). Один із основних елементів наукової праці. Серед правил наукової праці особливе значення має постійна робота мозку над сутністю і специфікою об'єкта та предмета дослідження. Дослідник повинен постійно розмірковувати над предметом свого дослідження

Творчий підхід означає, що на всіх етапах дослідження науковець повинен прагнути до пояснення фактів, предметів, явищ, намагатися сказати щось нове в науці. Тому для наукової творчості характерною є постійна клопітка розумова праця.

Динамічність організаційних форм полягає в тому, що необхідно оперативно забезпечити координації та розподілення дій працівників, що приймають участь в процесі дослідження.

Колективність праці зумовлена зростанням спеціалізації працівників, складністю та розмірами дослідження. Саме тому виникла необхідність до залучення нових людей, хоч сам процес творчості носить індивідуальний характер.

Самоорганізація при якій важливе значення має самостійне визначення необхідного комплексу заходів для досягнення успіху.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

2. При пошуку інформації для написання обзору літератури магістрант зосередився виключно на патентному пошуку. Дайте заключення щодо правильності його підходу до збору літературних джерел.

Для пошуку інформації щодо виконання наукової роботи необхідно ознайомитись з якомога більшою кількістю джерел інформації: наукові статті вітчизняні та закордонні, патенти та авторські свідоцтва, довідники та підручники, енциклопедії тощо.

Затверджено на засіданні кафедри технології ліків

Протокол № 4 від 25 жовтня 2017 року

Завідувач кафедри, проф. _____ Ярних Т.Г.

(підпис)

Екзаменатор, доц. _____ Ковальов В.В.

(підпис)

Критерії оцінювання діяльності здобувачів вищої освіти на ПМК

До підсумкового модульного контролю (ПМК) допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою та відпрацювали усі не відвідані заняття. ПМК виконується після завершення вивчення всіх тем змістового модуля та оцінюється в балах: мінімальна кількість – 25, максимальна кількість – 40 балів.

теоретична підготовка: ➤ дав вичерпну відповідь на теоретичне запитання; практична підготовка: ➤ відмінно виконав практично-орієнтоване завдання.	36-40
теоретична підготовка: ➤ дав відповідь на теоретичне запитання з невеликими недоліками; практична підготовка: ➤ виконав практично-орієнтоване завдання з невеликими недоліками.	31-35
теоретична підготовка: ➤ дав відповідь на теоретичне запитання з помилками; практична підготовка: ➤ виконав практично-орієнтоване завдання з помилками.	25-30
теоретична підготовка: ➤ не відповів на теоретичне запитання; практична підготовка: ➤ не виконав практично-орієнтоване завдання.	0-24

Здобувачі вищої освіти, що не набрали достатньої кількості балів на підсумковий модульний контроль, мають право на його перескладання двічі.

ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Методологія та логіка наукових досліджень. Збірник текстів лекцій: навч. посіб. для позааудиторн. роб. для студ. ден. та заоч. відділення спец. «Фармація». / Т.Г. Ярних, Ю.М. Азаренко, Н.В. Хохленкова та ін. Х.: Вид.-во НФаУ, 2013. – 148 с.
2. Методологія та логіка наукових досліджень: методичні рекомендації для студ. 6 курсу спец. 8.12020101 «Фармація» / Т.Г. Ярних, Ю.М. Азаренко, Н.Ф. Орловецька та ін.. Х.: Вид.-во НФаУ, 2013. – 20 с.
3. Ашерев А.Т. Подготовка, экспертиза и защита диссертаций: Учебное пособие. – Харьков: Изд. УИПА, 2002.– 135 с.
4. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. – К.: АБУ, 2002. – 480 с.
5. Гетманова А.Д. Логика. - М.: Добросвет, 1999. - 123 с.
6. Горелов А А Концепции современного естествознания. -М.: ВЛАДОС, 2000. -512 с.
7. Здобувачу наукового ступеня: Метод, рекоменд. / Упоряд. С.В. Сьомій. -К., 2002.-184 с.
8. Кайдалова Л.Г., Щокіна Н. Б., Тележкіна О.О. Магістерська робота: Методика підготовки і порядок захисту. - Х.: Вид-во НФаУ, 2006. - 32 с.
9. Кожухова Т.В., Кайдалова Л.Г., Шпалінський В.В. Основи психолого-педагогічного дослідження: Навч. посіб. для наук.-пед. працівників, слухачів ф-тів підвищення кваліфікації вищ.мед. і фарм. закладів 3-4 рівнів акредитації. -Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2002. - 240 с.
- 10.Сабитов Р.А. Основы научных исследований: Учеб. пособие. - Челябинск, 2002.-138 с. :
- 11.Сидоренко В.К., Хайруддінов М.А, Абдупгазис У.А. Основы научных исследований. - Симферополь, 2000. -168 с.
- 12.Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 5-те вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 307 с.

Допоміжна

1. Кузнецов И.Н. Научные работы: Методика подготовки и оформления. - Минск, 1998. - 272 с.
2. Методы исследований и организация экспериментов/Под ред. проф. К.П. Власова. - Х.: Изд-во «Гуманитарный центр», 2002-256 с.

3. Подольская Е. А., Куликова О.Н. Практикум по логике и методологии научного познания. - Х.: Изд-во НФаУ, 2000. - 52 с.
4. Положення про порядок підготовки та захисту магістерської роботи/Укл. В.П. Черних та ін. - Х.: Вид-во НФаУ, 2006. -12с.
5. Методичні рекомендації до виконання магістерських та дипломних робіт з технології ліків / Т.Г. Ярних, О.С. Данькевич, Н.Ф. Орловецька, Н. В. Хохленкова. Х.: Вид.-во НФаУ, 2014. – 24 с.
6. Тихонов А.И., Ярных Т.Г., Шпичак О.С Алгоритм и методология создания лекарственных средств. Лекция для магистрантов, аспирантов: Учеб. пособ. для внеаудит. работы магистр., асп. /Под ред.акад. АНТКУ А.И. Тихонова, проф. Т.Г. Ярных.– Х.: Изд-во НФаУ, 2006.– 44 с.
7. Тихонов А.И., Ярных Т.Г., Шпичак О.С. Научно-методические аспекты планирования и выполнения диссертационной работы по фармацевтическим наукам. Лекция для магистрантов, аспирантов: Учеб. пособ. для внеаудит. работы. – Х.: Изд-во НФаУ, 2006.– 32 с.
8. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня/ Автор-упорядник Л А. Пономаренко. - К.,1999. - 80 с.

18. Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

1. Сайт кафедри технології ліків: www.tl.nuph.edu.ua
2. Учбовий портал <http://pharmel.kharkiv.edu> – центр дистанційних технологій НФаУ.
3. Електронний архів бібліотеки НФаУ . <http://lib.nuph.edu.ua>
4. Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України: www.moz.gov.ua
5. Офіційний сайт Національного фармацевтичного університету: nuph.edu.ua
13. Сайт бібліотеки НФаУ: library@nuph.edu.ua

Навчально-методичне видання

Ярних Тетяна Григорівна,
Хохленкова Наталя Вікторівна,
Орловецька Нінель Фатехівна,
Азаренко Юлія Миколаївна,
Живора Наталія Василівна,
Ковальов Володимир Вікторович

Методичні рекомендації для підготовки до
підсумкового модульного контролю з дисципліни
МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЛОГІКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Відповідальний за випуск
Редактор *Н. І. Голубєва*
Комп'ютерна верстка *В.В. Ковальов*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 14,5. Тираж 100 пр.

Національний фармацевтичний університет
вул. Пушкінська, 53, м. Харків, 61002
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серії ДК № 3420 від 11.03.2009.

Надруковано з оригінал-макета в друкарні ФО-П Петрова І.В.
вул. Гв. Широнінців, 79-в, к. 137, м. Харків, 61144
Свідоцтво про державну реєстрацію серії В00 № 948011 від 03.01.2003.